

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

DE PROFUNDIS

Pasaulis – bruzdus ir šurmulingas, galima sakyti, kad jame viskas lekia galvotrūkčiais. Visi vieni kitus skubina ir ragina, skubėjimas atrodo besantis pažangos variklis ir žmogaus gyvenimo esmė. Ogi ir posakis toks yra: *laikas – pinigai*.

Nors laikas tiesiog yra laikas. Jokie ne pinigai. Už ką jais mokėsi? Ką nusipirksi? Amžinybę? Laimę? Šventumą?..

Mes esame triukšmingas varis ir garsiai skambantys cimbolai; kai nutylame, išsigastame. Ir kitų, ir patys savęs. Ir tylos, ir to, kas už jos slypi. *Nežinojimo debesies, tamsiosios nakties*. Šie du įvaizdžiai – iš krikščionybės mistikų raštų (nežinomo anglų vienuolio ir Šv. Kryžiaus Jono). Kai šiuolaikinėse sekuliariose visuomenėse krikščionybė stumiami iš visuomeninio veikimo lauko ir jai paliekama tik privati, asmeninė erdvė, apimanti krikščionybę kaip pomėgį (hobį) ar net – Dieve sergėk! – nukrypimą nuo normos, keistenybę, šie du įvaizdžiai šiuolaikiniam žmogui darosi (o gal jau ir tapo) nebesuprantami, nešiuolaikiški, neaktualūs.

Sakytum, viskas *ok*. Juk daug kas šiandien nebeaktualu. Platonas, Sokratas, Miltonas, Poe ir Shakespeare’as. Reliatyvumo teorija ir energijos tvermės dėsnis. Blogio sąvoka; su blogiu reikia ne kovoti (neduok Die, dar jį ir sunaikinti!), o adaptuoti, pritaikyti, perauklėti. (Mečiau vieną psichologijos knygą šalin, kai po keliasdešimties puslapių suvokiau, kad žudikas ir jo *psichologinis portretas* – traumos, išgyvenimai, nuotaikos ir mintijimai – psichiatrei rūpi kur kas labiau nei šiurpūs jo aukų likimai).

Aptukusi širdis, aptingęs protas, atbukusi moralė. Tokia mūsų laikų diagnozė. (Netvirtinu, kad taip nebūta ir anksčiau – nenugyvenau kelių žmonių gyvenimų, kad būčiau dėl to tikra). Mūsų vaizduotė – skurdi, o idėjos – pasigailėtinos. Dėl vaizduotės skurdumo labai nebėdočiau, ne visada į gera laki vaizduotė, bet dėl idėjų – apmaudu ir pikta. Dėl to, ką galėtume sukurti ir padaryti, bet nesugebame (o galbūt ir nenorime) dėl proto stygiaus ir aptukusios širdies. Kur dingio tas išganingas, kūrybiškas alkis, toji šviesa, tas vos ne iki kaulų geliantis ilgesys? Kur mūsų tikėjimas? Mūsų švelnumas? Mūsų jėga? Mūsų skambantis – ne cimbolais, o trimitais ir medžioklės ragais – laikas?

Ir laikas, ir dangus, ir pragaras, ir žmogaus gyvenimas, ir metafizika, ir drąsa mąstyti – viskas sukišta į klišių ir šablonų dėžutę, sukišta ir uždaryta. Bet gal tai niekai. Gal smulkmena. O gal netgi savotiškas išgelbėjimas nuo *tamsiosios nakties*, kuri palieka žmogaus sielą tokioje gilioje Dievo tamsoje, kad nuo jos kaip nuo akinamos šviesos siela netenka žado.

Mano Dieve, Tu taip neapsakomai toli, taip nepasakomai toli!.. Tos pragarmės neįmanoma įsivaizduoti, neįmanoma įveikti. Bet kas gi aš toks, kad Tavimi netikėčiau? Kad Tavęs nesišaukčiau iš giliausios, baisiausios tamsos?..

Alkantaros tarpeklys, Sicilija

De profundis

*Tai ražiena, kur krenta juodas lietus.
Tai medis, kur vienišas stovi.
Tai švokščiantis vėjas, kur apsiaučia tuščias pirkeles.
Koks liūdnas šis vakaras.*

*Palei sodžių
Romioji našlaitė dar renka varpas skurdžias.
Apvalios, auksinės jos akys klajoja po sutemą,
O iščios laukia dangaus sužadėtinio.
Grįždami į namus*

*Piemenys rado saldujį kūną
Dūlėjant erškėčiuos.
Šešelis esu toly temstančių sodžių.
Dievo tylą*

*Aš gėriau giraitę iš šulinio.
Kartais kaktą paliečia šaltas metalas,
Vorai ieško mano širdies.
Tai šviesa, gėstanti mano burnoj.*

*Naktį sutikau aš laukymėj
Aplipęs purvu ir dulkėm žvaigždžių.
Krūmė lazdyno
Vis skambėjo angelai krištoliniai.*

Georg Trakl
Vertė Sigita Geda

Renata Šerelytė

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Medijų rėmimo fon-
das 2025 m. suteikė
18 000 Eur paremti
projektą: *DRAUGAS*
laikraščio diasporos
žiniasklaida.

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Renata Šerelytė. De profundis • 2-as psl. Astrida Petraitytė. Kultūros renginiai koncertų salėje „Organum“ • 3-as psl. „Ruduo ir tiek...“ Eilėraščiai • 4-as psl. Algis Vaškevičius. Dailininko Pablo Picasso muziejai jo gimtinėje traukia turistus iš viso pasaulio • 5-as psl. Ieva Marija Mendeikaitė. Trys sesutės, menančios Canmore miestelio istoriją • 6-as psl. Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė. „Senoji Lietuva Napoleono Ordos akvarelėse“ • 7-as psl. Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė. Paliesiaus dvaras – edukacijos centras: ekskursijos, parodos, koncertai • 8-as psl. „Senoji Lietuva Napoleono Ordos akvarelėse“ (tęsinys)

Kitame numeryje:
Rudeninė „Knygų sriuba“: naujos ir senos knygos • Žmonės, kurių nepamirštame: Eugenijus Ignatavičius

Kultūros renginiai koncertų salėje „Organum“

Astrida Petraitytė

Koncertų salė „Organum“ (Vilnius) – egzistuojanti paraleliai fortepijonų pardavimų salonui – mane žavi ir intensyviu muzikiniu sezonu (prasidėjusiu po vasaros), ir iš koncerto rėmų išeinančiais kultūrinio gyvavimo įvykiais.

Austriškojo Bösendorfer pristatymas

Daumanto Kirilausko koncertas „Organum“ salėje (spalio 18 d.) būtų ir pats savaime nemenkas įvykis – gi pianistas vis paliudija savo meistrystę. Bet šįkart tai buvo ir fortepijono pristatymas – diletantams tarsi edukacija, privertusi susimąstyti apie šių instrumentų, išoriškai, regis, visai vienodų, subtiliąją įvairovę, techninę specifiką, virstančią muzikiniais niuansais. Gi žinome bent kelias fortepijonų gamybos firmas, kurias garsina jų vardu vadinami instrumentai – tarp jų ir Austrijos firma Bösendorfer.

Buvo gražus „Organum“ salono šeimininkų – muzikologės Dalios ir vargonininko Dainiaus Sverdiolų gestas: į šį koncertą – fortepijono pristatymą pakviesti Austrijos-Lietuvos draugijos nariai (ir šių eilučių autorė tarp jų).

Koncertą vedė žavi jaunoji pianistė – koncertų salės „Organum“ talkininkė Kamilė Zaveckaitė. Iš jos įžanginio žodžio patyrėme, kad firmos Bösendorfer partneriais tapo Yamaha (japoniška instrumentų firma), vis dėlto austrų gamintojai išlaiko savarankiškumą. Firmą dar F. Schuberto mirties metais – 1828 m. – Vienoje įsteigė Ignaz Bösendorfer (ją paveldėjo sūnus Ludwig, po to savininkų pavardės keitėsi, bet firmos pavadinimas išlaikytas). Dabar pristatomas naujasis fortepijono modelis 280 VC (Vienna Concert), pasižymintis ypatinga (garso) spalva.

Žodį (anglų kalba) tarė ir iš Vienos atvykusi firmos atstovė Marie Sophie Gross, pažymėjusi Bö-

Skambina Daumantas Kirilauskas.

A. Petraitytės nuotraukos

sendorfer firmos nuopelnus ne tik Austrijos muzikinei kultūrai. Tada jau vakaro vedėja Zaveckaitė pristatė atlikėją D. Kirilauską. Priminta, kad jis po studijų Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje mokėsi ir Salzburgo Mozarteum. Iš pianisto puslapio: „Daumantas Kirilauskas yra nacionalinių ir tarptautinių konkursų laureatas. Nuo 2019 Daumantas Kirilauskas yra Bösendorfer artistas. 2021 m. apdovanotas Lietuvos muzikų sąjungos „Auksiniu disku“ už aktyvią koncertinę veiklą ir aukštą meninį lygį. Nuo 2024 m. yra LMTA fortepijono ir vargonų katedros profesorius.“ / <https://daumantaskirilauskas.com/>

Koncertas tikrai patvirtino tarsi paradoksalų D. Kirilausko atlikimo įvertinimą, kurį išsakė vakaro vedėja: „rami įtampa, užvaldanti visą salę“. D. Kirilauskas, liudydamas ir savo meistrystę, ir instrumento tobulumą, atliko solidžią programą: J. S. Bach, L. van Beethoven, M. K. Čiurlionis, R. Schumann. Kaip visad emocijų nedemonstruojantis pianistas, žavėjo ir mane (diletantę): tas Muzikos garsų skaidrumas! Klausytojai po atliktos programos aplodismentais „išsireikalavo“ bisą, pianistas dar paskambino Onutės Narbutaitės „Suvenyrą“, ne tik skaidrią, bet ir šmaikščią pjesę.

Po koncerto turėjome galimybę prie vyro taurės tarpusavy pasidalinti išpūdziais, išiamžinti prie naujojo Bösendorfer.

Žodį taria Bösendorfer firmos atstovė Marie Sophie Gross

Naujasis Bösendorfer

Dalia ir Dainius Sverdiolai (centre) su Lietuvos-Austrijos draugijos atstovais

Nuotrauka iš interneto

Vincas Mykolaitis-Putinas

Spalis

Tavo paletėj visoki dažai.
Liepas ir beržus prie kelio,
Klevus ir kaštonus pakiemiais
Geltonai, rudai ir raudonai paišai,
O dangui nesigaili pilko
Su mėlynom properšom
Ir šitais lengvais debesėliais
Iš balzgano šilko.
Pro juos į pakalnės šešėlius antai
Dar spindulius saulės
Kur ne kur barstai.

Dėkoju tau spali,
Už tuos stebuklingus dažus,
Kad, baigiantis mano šių metų kelionei,
Palydi mane į tamsą ir šaltį
Šviesiai nusiteikęs
Ir toks gražus!

Jonas Strielkūnas

Ruduo ateis

Ruduo ateis lyg princas paaukuotais
Drabužiais. Ir medžioklis ragą pūs.
Ir putpelės, užspringusios akuotais,
Nebežiūrės pro rytmešio lapus.

Ruduo ateis kaip jaunas kunigaikštis
Su aukso herbu ten, kur jo širdis.
Ir pilnos lapų nuogo miško aikštės
Ant ešafotų vasarą žudys.

Bet liks kaip Marija Antuanetė
Ji išdidi, kol nusiris galva,
Kol spalio saulė viską spės užlieti
Raminančia užumaršties spalva.

Donaldas Kajokas

ruduo ir tiek

prieina maža mergytė
ir žiūri didelėm akim
maža mergytė su milžiniškais kaspinais
margais margais
maža mergytė išsipurvinusi keliukus
raudonu raudonu paltuku
maža maža mergytė
tokia juokinga

Eduardas Selelionis

Rudens rūkas

Varva medžiai —
Gelsvos akvarelės.
Skverbiasi į sielą
Saitas liūdesys.
Tarsi būčiau šjryt
Aklas kėlęs
Arba užsikimšęs
Visa kam ausis...
Nejauku
Nuo prislopintų žingsnių.
Miesto ūžesio —
Nematomo, baugaus.

Rodos, pats
Ištirpsiu ir pradingsiu.
Jei nerasiu prie savęs
Žmogaus.
Žemė rūką ir pati
Suplėšo.
Srus dar saulė
Tarp drėgnų šakų.
Daug blogiau
Nuo draugo
Ir nuo priešo
Atsitverti
Rudens rūku.

Jurgis Baltrušaitis

Rudens giesmė

Meldžiausi Saulei, tekančiai rytuos,
Meldžiuosi šviesai, laukdamas nakties
Liepsnoju būčiai, šauktas valandos,
Grimztu šešėlin, liepiamas lemties...
Dangus jau dega auksu ir krauju,
Laukuos — tyla, šešėliai pelenai, —
Bet tų pačių ilgiuosi prarajų,
Kur geidė rytą dar jauni sparnai...
Neramios godos traukiasi kasdie —
Vien kibirkštėlė tolyje švytės —

Dalia Teišerskytė

Tas ruduo

Ateina ruduo su dalgiu ant peties
Nušienaus mano saulę ir brinkstantį dangų,
Lapų čiužinį miestams ir kaimams paties
Ir grotom užkals baltus vasaros langus...
Laukiu ryto. Tikiu, kad ruduo pasiklys
Tarp žvaigždžių ir kalnynų, ir sielų bedugnių,
Ir daugiau niekada pas mane nebegrįž,
Kol kūrensiu tyliausio tikėjimo ugnį...
Na, ir kas, kad aksomais ir auksu papuoš,
Obuoliais tarsi bombom apmėtys praeivį,
Jis vis tiek prieš pavasario giesmę praloš,
Ir prieš vasarą, rožių žydėjimo deivę...
O paskui — vėl žiema... Karštas vynas pusny
Ir Kalėdų laukimas prie židinio balto...
Ak, kaip viskas sumišo vėjuotoj širdy.

Pablo Picasso muziejus Malagoje

P. Picasso muziejai traukia turistus iš viso pasaulio

Algis Vaškevičius

Malaga ir jos apylinkės – viena svarbiausių ir populiariausių Ispanijos turistinių zonų. Tai, kad Malaga plėtėsi kaip uostas ir prekybos centras, nulėmė ir jos architektūrą. Čia beveik nėra pilių, dvarų, fontanų ir viso to, kuo žavimės pakliuvę į miestą, pasižymintį tokia istorija. Pasenę pastatai būdavo griauunami, o vietoj jų statomi nauji ir praktiškesni. Šis miestas garsėja meniška aura, kuri gaubia senas miesto gatvėles. Viskas tik dėl to, kad kadaise šiame mieste gimė pats Pablo Picasso. Ne veltui žmonės sako: jei-gu tavo akys pasiilgo ryškių spalvų, širdis – aistros, o ausys – temperamentingos muzikos, skrisk į Ispaniją, didžiojo dailininko Picasso miestą Malagą.

Malagos senamiestį puošia Plaza de la Merced aikštė, kur architekto Geronimo Cervo pastatytame Casa de Campos name 1881 metais ir gimė Pablo Ruiz Picasso. Viduramžiais (442–1385 m.) čia buvo vyskupų rezidencija, vėliau ši vieta priėmė garsiąją Monako šeimą, kuri ir suteikė jai savo vardą: Grimaldi pilis. Vėliau tapusi karaliaus gubernatoriaus tvirtove, 1792 m. ji tapo rotušė, o galiausiai 1820 m. – kareivinėmis.

1925 m. pilį įsigijo Antibų miestas ir ji tapo Grimaldžio muziejumi, o 1928 metais Grimaldžio pilis tapo Pablo Picasso meno studija, vėliau – Picasso muziejumi. 1946 m. P. Picasso naudojo dalį pilies kaip studiją, jis dirbo pilyje nepertraukiamai du mėnesius ir sukūrė daug darbų, piešinių ir tapybos kūrinių. Po jo viešnagės miestui liko ne mažiau kaip 23 tapybos darbai ir 44 piešiniai.

1948 m. rugsėjį Picasso įteikė kolekcijai dar 78 keramikos darbus, kuriuos jis pagamino kitoje vietoje. 1966 m. pabaigoje pagerbiant garsųjį pasaulio menininką Grimaldi pilis oficialiai tapo Picaso muziejumi – pirmuoju, skirtu šiam menininkui. Muziejus buvo praplėstas 1991 m., o 1998-aisiais istorinį pastatą perėmė Picasso fondas ir jį oficialiai

atvėrė Ispanijos karalius ir karalienė. Nuo tada jis tapo svarbiu tyrimų centru, taip pat dailininko gyvenimo ir kūrybos paminklu bei fondo būstine. 2001 metais buvo atidarytos dar dvi salės muziejaus pirmame aukšte, ir nuo tada muziejus yra gausiai lankomas turistų iš viso pasaulio.

Pasaulinio garso menininko Pablo Picasso gimimo vieta nuo 1983 metų yra oficialus kultūros paveldas. Malagos istorinio centro širdyje esanti teritorija apsupta turtingos praeities paminklais, tokiais kaip Romos teatras, Gibralfaro pilis su išpuodingu vaizdu į miestą, taip pat Alcazaba – arabų forto, kuriame dabar įsikūręs Archeologijos muziejus. Tai taip pat vos už kelių minučių pėsčiomis yra Malagos katedra, gerai žinomas Cervantes teatras ir dar vienas, jau gerokai didesnis P. Picasso muziejus.

Pirmame aukšte yra laikina parodų salė, kurioje galite pamatyti įdomių eksponatų iš Pablo Picasso namų ir kultūrinio gyvenimo pradžios. Antroje aukšte eksponuojama daug meno kūrinių, sukurtų pačio menininko ir jo tėvo José Ruiz Blasco, taip pat asmeniniai Picasso šeimos daiktai. Trečiasis pastato aukštas yra skirtas bibliotekai ir tyrimų centrui, kuriame yra gausi archyvinė medžiaga apie menininką ir jo darbus.

Be P. Picasso spaudinių ir keramikos, čia galima pamatyti jo grafikos darbus iš 1931–1971 metų laikotarpio ir iliustruotas knygas. Iš viso yra pristatoma apie 3 500 šiuolaikinio meno pavyzdžių, eksponuojamų ir kitų menininkų. Taip pat čia pristatomi daugelio šiuolaikinių Malagos menininkų darbai nuo 1950-ųjų iki šių dienų.

Turistų čia visada gausu, o bilietas į gimtąjį menininko namą kainuoja vos 3 eurus. Taip pat čia nuolat vyksta įvairūs renginiai, tokie kaip nacionalinės ir tarptautinės parodos bei konferencijos, susijusios su Picasso.

riavimo. Po to rūmai pakeitė kelis savininkus, kol 2003 metais tapo muziejumi.

Malagos Picasso muziejus buvo įkurtas atsižvelgiant į menininko norą, kad jo darbai būtų eksponuojami mieste, kuriame jis gimė 1881 m. Pastatas gali pasigirti harmoningu renesanso ir šiuolaikinių linijų deriniu, turi gražų vidinį kiemėlį. Rūmų požeminiame aukšte galima apžiūrėti kažkada čia buvusių finikiečių, romėnų ir arabų pastatų griuvėsius.

Nuolatinėje šio muziejaus ekspozicijoje puikuoja 204 P. Picasso darbai, kurių bendra vertė, anot vertinimų, siekia 176 mln. eurų. Be to, naujojo muziejaus patalpose papildomai demonstruojami iš kitų muziejų pasiskolinti darbai ir kitų menininkų parodos. Ekspozicijoje atspindimi visi P. Picasso kūrybos metodai, pradedant mėlynuoju laikotarpiu ir baigiant paskutiniais metais prieš mirtį. „Kas nori išvysti garsųjį pacifistinį paveikslą ‘Gernika’, Madride eina į Karalienės Sofijos muziejų. Kas nori susipažinti su P. Picasso ankstyvaisiais darbais, vyksta į Barseloną. Kas nori pamatyti P. Picasso iš intymiausios pusės, turėtų keliauti pas mus į Malagą“, – teigiama šio muziejaus pristatyme, pabrėžiant, jog čia eksponuojami iki šiol mažai žinomi garsiojo tapytojo, mirusio 1973 metais, darbai.

2006 metais „Museo Picasso Málaga“ projektas gavo Amerikos architektų instituto (American Institute of Architects) Garbės apdovanojimą už architektūrą.

Nukelta į 8 psl.

Trys sesutės, menančios Kanmoro miestelio istoriją

Ieva Marija Mendeikaitė

Vietiniam Kanados gyventojui ir į šalį atvykstantiems svečiams sugalvojus pamatyti kalnus dažniausiai pirma mintis – apsilankyti Bow slėnyje.

Bow slėnis – nuo jį supančios Bow upės pavadinimą gavęs kalnų regionas, esantis Albertos provincijoje, Kanadoje. Šį slėnį sudaro dešimtys miestelių – Canmore, Banff, Harvie Heights, Dead Man’s Flats, Exshaw, Lac des Arcs, Seebe, Kananaskis bei Cochrane. Vis dėlto būtent Canmore žinomas dėl savo didelės, tačiau itin glaudžios bendruomenės ir kvapą gniaužiančių kalnų peizažų, matomų pro kiekvieno namo kambario langą.

Tačiau Canmore ypatingas ne tik savo grožiu, tačiau ir miestelio istorija, menančia pirmųjų vietinių gyventojų įsikūrimą ir veiklą. Tikriausiai ikoniškiausias miestelio monumentas yra *Trys seserys*, arba, kitaip tariant, šalia vienas kito stūksantys kalnai su ikoniškomis savo viršūnėmis, kurios tarsi milžino akys iš aukštai žvelgia į miestelio gyventojų šurmulį ir tarsi saugo kiekvieną iš jų sava didybe.

Šios kalnų viršūnės turi ir savo pavadinimus, didžiausia iš trejeto vadinama *Didžiąja seserimi* bei siejama su tikėjimu, vidurinioji siejama su aukojimu ir pasiaukojimu, labdara, o trečioji, mažiausioji sesutė, siejama su viltimi. Pasak vietinių legendų, dar gerokai prieš europiečiams atvykstant į slėnį, vietiniai gyventojai, žinomi Žyârhe Nakoda (Stoney Nakoda) pavadinimu, jau buvo praminę šias tris ikoniškas kalnų viršūnes *Trimis vienuolėmis* arba *Trimis seserimis* (priklauso nuo pasirinkto vertimo).

Iyârhe Nakoda buvo vietinė Kanadoje gyvenanti gentis, šnekėjusi Siouan kalba ir medžiojanti, gyvenanti bei keliaujanti drauge per visą Bow slėnį, kuri gentis tuo metu vadino „akmeninių žmonių kalnų miestu“. Bow slėnis vietinėms to meto gentims buvo žinomas dėl savo sezoninio gyvastingumo ir naudingų resursų gausos. Čia buvo sumedžiojama daug elnių bei bizonų, surenkama didžioji dalis medicininių žolelių augmenijos, vykdavo dvasinių ceremonijų apeigos. O kalnų viršūnės buvo laikomos pačia švenčiausia miestelio vieta, menančia patį Kūrėją ir jo sukurtos gamtos didybę.

Pasak Nakoda genties ir žodinės jos istorijos elementų, šie trys kalnai vaizduoja tris moteris, kurios Didžiosios Dvasios buvo paverstos akmenimis; tai bausmė už nepaklusnumą genties įstatymams. Kita vietinė legenda teigia, kad trys seserys buvo paverstos akmenimis tam, kad galėtų saugoti Bow slėnio žmones bei liktų kartu amžinai. Kiek vėliau, 1883 m., europiečiams pasiekus Kanados žemes ir pradėjus ten savo įsikūrimo procesus bei keičiant esamus vietovių pavadinimus, tyrinėtojas bei geologas anglas George Dawson nusprendė pasilikti prie *Trijų seserų* atitikmens, nors teigiama, kad buvo norėta šias kalnų viršūnes praminti *Klūpančių vienuolių* viršūnėmis, nes jos tyrinėtojui priminė apsiaustais užsidengusias vienuoles, atsiklaupusias maldai sniegynuose.

Nepaisant aukštai įsikūrusių sesučių, pats Canmore miestelis įkurtas šių ir kitų kalnų viršūnių papėdėje, o jo pavadinimas mena škotiškas įkūrėjų šaknis. 1884 m. Canmore miestelio pavadinimą sugalvojo Donald A. Smith (vėliau žinomas lordo Strathcona vardu), kuris tuo metu buvo oficialus Kanados geležinkelio atstovas. Tokį miestelio pavadinimą Donald A. Smith skyrė Malcolm Trečiojo garbei (Malkolmas turėjo pravardę Canmore, arba kitaip „didžiagalvis“ vietinėje gėlų šnekteje. „Didžiagalvio“ pravardė siejama su pagarsėjusiais šio škoto lyderystės bei įtakos formavimo sugebėjimais, kadangi tuo metu Malcolm Trečiasis buvo vienas sėkmingiausiai Škotiją valdančių karalių, valdžiusių šalį nuo 1058 m. iki 1093 m. Įdomu ir tai, kad Canmore visų pirma buvo miestelis, išgarsėjęs dėl savo anglies kasyklų, beveik šimtmetį nešusių šiai vietai jos pagrindinį pragyvenimo šaltinį.

Nuo 1900 m. Canmore kasyklose dirbo škotai, anglai bei Rytų Europos imigrantai, kurie čia sėkmingai įkūrė klestinčią kasyklos darbuotojų bendruomenę, pastačiusią mokyklas, bažnyčias ir net miestelio šokių salę. Miestelio kasyklų anglis taip pat

Trys seserys – Canmor miestelio simbolis

aprūpino šimtus lokomotyvų ir apšildė didžiąją dalį namų visoje Alberta provincijoje. Kai 1979 m. buvo uždaryta pagrindinė ir didžiausia miestelyje veikusi anglies kasykla, Canmore savo žinomumą vėl atgavo dėl nemenko pašaliečių susidomėjimo miestelio grožiu, taip pritraukdamas naujus turistų srautus ir tapdamas savotiška Kanados turistų meka.

Miestelį kiek vėliau dar labiau išgarsino 1988 m. gretimame Calgary mieste įvykusios Calgary Žiemos olimpinės žaidynės, kurios Canmore įtvirtino kaip vieną lankomiausių Kanados kalnų miestelių, suteikdamos žinomumo kalnų sporto šakoms, tokioms kaip slidinėjimas, snieglenčių bei dviračių sportas, kopinėjimas bei bėgimas. Netrukus gamtos mylėtojai ir kalnų sporto mėgėjai iš viso pasaulio pradėjo lankytis Canmore dėl jau gerai žinomų šio miestelio kalnų sporto tradicijų. Pamažu Canmore pakeitė savo statusą iš kalnakasių miestelio į turistų mėgiamos lokacijos būtį, jungiančią industrinę miesto praeitį ir naują požiūrį į gamtos išsaugojimą.

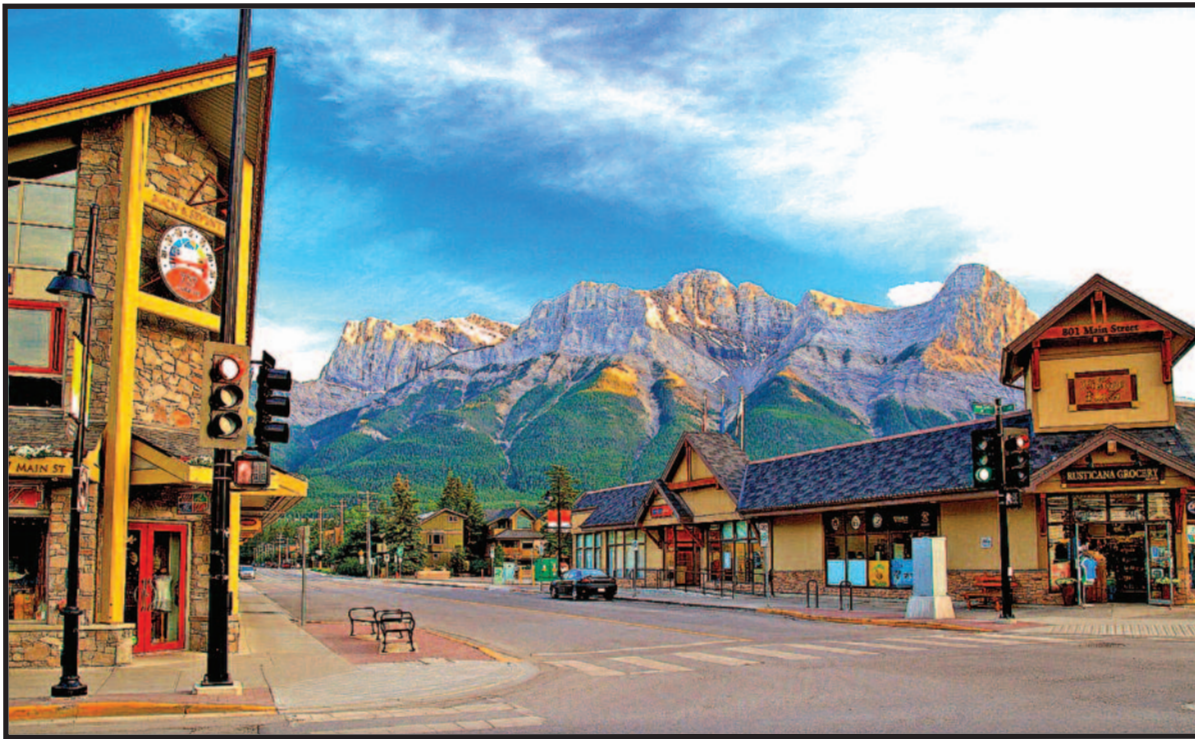
Taip pat Canmore unikalus savo menais, čia vyksta Canmore folklorinės muzikos festivalis ir menų mugės, greta esančio Banff nacionalinio parko bei Kananaskis miestelio projektai kviečia miestėčius išvykti pailsėti į gamtą ir praleisti laiką su savo šeimomis bei draugais. Vienintelis miestelio minusas – nuolat į vietovę plūstantys turistų srautai gerokai pablogino įperkamų namų pasiūlą. Canmore norintys gyventi prašalaičiai neretai susiduria su problema rasti sau tinkamą būstą arba būstą apskritai. Didelė paklausa ir mažytė miestelio gyvenamųjų erdvių pasiūla šiandien sukūrė nemenką nekilno-

jamojo turto burbulą, taip padidindama būsto kainas ir sukurdamą dažnai neįperkamo pragyvenimo vaizdinį.

Kadangi miestelio valdžia orientuojasi į gamtos išsaugojimo projektus, rūšiavimą ir gyvūnų gerovę, miestelio plėtra vyksta lėtai ir labai apgalvotai, todėl turistai dažnai neranda vietos apsistoti. Vis dėlto miestelio valdžios sukurta plėtros trajektorija skatintina, kaip ir gamtai palanki strategija. Canmore kuriamas taip, kad taptų ne tik socialiai bei ekonomiškai patrauklus, tačiau atspindėtų čia slypinčią autentiškumą, įvairiapusiškumą bei lėto gyvenimo viziją.

Canmore miestas šiuo metu investuoja į naujų pėsčiųjų, dviračių takų bei turobusų linijų plėtrą, turistinių namų mažinimą, žmogaus bei gamtos egzistavimo jungčių gerinimą, bendruomeniškumo skatinimą bei švarios energijos gamybą. Tačiau kad ir kokia ateitis belauktų Canmore miestelio, tai tikrai yra viena iš tų vietų, į kurias atvykti privalu daugumai. Kalnų grožis, lėtas gyvenimo ritmas bei tykiai gyvenantys vietiniai žmonės padės bet kuriam prašalaičiui jaustis taip, tarsi visuomet čia būtų buvęs.

Noras išlieti į vietinę bendruomenę atsiras taip pat greitai kaip ir susižavėjimas miestelio dvasia ir jos gamtos grožiu. Na, o jeigu dar bus jaučiamas noras slidinėti ar užkariauti vienas gražiausių šalies kalnų viršūnių, tuomet rasti kažką geriau už Canmore miestelį bus itin sunku. Visiems, atvykstantiems į Kanadą, rekomenduoju atkreipti dėmesį į šią vietovę ir neapsiriboti tik didžiųjų miestų teikiamais malonumais. Trys sesutės laukia visų!

Canmor miestelio dalis

N. Ordos sukurtų polonezų rinkinys, išleistas po jo mirties. Varšuva, 1883

Parodos atidarymo akimirka: kalba parodos kuratorius Ignas Račickas

„Senoji Lietuva Napoleono Ordos akvarelėse“

Nauja tarptautinė paroda Nacionaliniame LDK valdovų rūmų muziejuje

Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė

Spalio 16 dieną LDK valdovų rūmų lankytojų duris atvėrė nauja tarptautinė paroda – „Senoji Lietuva Napoleono Ordos akvarelėse“. Per du aukštus – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės XIX a. architektūros ir kraštovaizdžio peizažai: miestai, bažnytkaimiai, sodybos, rūmai, pilys, dvarai, šventyklos: tokie, kokie buvę tasyk gamtos apsupty, ir tie, kurių jau nebėra, kurie išliko ar atstatyti. Napoleonui Ordai buvo svarbu įamžinti *buvusios šlovės ir civilizacijos skelvdas*, taip 1876 m. kovo 28 d. jis rašęs mokslininkui bendražygiui, emigravusiam į Čilę, Ignatui Domeikaii (1802–1889).

Napoleonas Orda (1807–1883) – iškilus XIX a. kūrėjas, visuomenininkas. Piešiniuose ir akvarelėse darbus preciziškai užfiksavo bei išliejo kilmingas dvarininkas, ištis nelengvo likimo spalvinga asmenybė – poetas, publicistas, dailininkas ir kompozitorius bei savo kūrinių atlikėjas pianistas, artimas poeto Adomo Mickevičiaus draugas ir bendražygis, organizacijos *Aušriečiai* (lenk. *Zorzanie*) narys, kad ir nekalbėjęs lietuviškai, save vadinęs pamaldžiu lietuviu, o emigracijoje – valstybingumą praradusiu Lietuvos gyventoju ir patriotu – po jo XIX a. pab. fotografijomis dažnai būdavo lenkų kalba užrašyta: *Napoleonas Orda. Širdies, minties ir garbės vyras. Lietuvis.*

Eskizų, piešinių, akvarelių Napoleonas Orda yra sukūręs per tūkstantį, šioje parodoje eksponuojama per 200 (restauruoti ir įrėminti – ant sienų, nerestauruoti – po stiklu stelažuose). Kūrinius parodai skolino Krokuvos nacionalinis muziejus (jam 989 darbus padovanojo paveldėtoja, N. Ordos sesers Hortenzijos ir jos vyro Aleksandro anūkė Konstancija Skirmuntaitė, krajo vėjų dėjimo dalyvė, aktyviai bendravusi su Lietuvos nepriklausomybės šaukliais, ypač – su Jonu Basanavičiumi).

Keturių parodos dalys. Pirmoji – gyvenimas: Napoleono Ordos asmenybė (gimtas Varacevičių dvaras, pirmieji bandymai, kūrybos raida); antroji – sakraliniai pastatai, katalikų šventovės Lietuvoje, pvz., Vilniaus benediktinių Šv. Kotrynos bažnyčia; Varnių (dab. Telšių r.) Šv. Apaštalo Petro ir Pauliaus bažnyčia; Rietavo (dab. Plungės r.) Šv. Mykolo bažnyčia, kt., kelios evangelikų liuteronų ar reformatų bažnyčios bei ortodoksų cerkvės (Polocko ciklo šventovės), Lietuvos Brastos cerkvė, kt.); trečioji – spalvingi miestai ir miesteliai (pvz., Kėdainių panorama, Druskininkų vaizdas į šiaurę nuo Ratnyčios, Pacų rūmai Jiezne, Kyjivo miesto panorama,

Kauno pilies griuvėsiai (1875–1876)

Baisogalos (Radviliškio) dvaro rūmai (1875–1876)

kt.); ketvirtoji, gausiausia – joje didingi ir dar karų nesunaikinti pastatai: LDK pilys, rūmai ir dvarai, iškilų giminių – didikų Goštautų, Radvilų, Alšėniškių, Oginskių, Broel-Platierių, Sanguškų, Tiškevičių, Sapiegų, kt. rezidencijos, Siesikų, Raudonės pilys, Baisogalos dvaro rūmai...

Siekė įamžinti paveldą. Tapydamas Trakų, Kauno, Krėvos, Medininkų, Geranainių, Biržų, Myriaus pilių griuvėsius N. Orda norėjo priminti sunaikintą valstybingumą, jų neįkainojamos reikšmės paminklus.

Keliaujantis menininkas. Nuo 1861 m. Napoleonas Orda ima įgyvendinti savo svajonę – keliauja po buvusias LDK žemes ir Livoniją, Kyjivo apylinkes, Gardino guberniją, Voluinę ir Podolę, kitas Ukrainos, Minsko ir Mogiliovo žemes, piešiniuose įamžindamas ATR paveldą. 1878–1879 m. piešia istorinius objektus Galicijoje, Poznanėje ir Prūsijoje. Daugelį savo darbų menininkas nupaisė keliaudamas pėsčiomis, vežimais ar traukiniais, lankydamasis pas bičiulius bendražygius, menininkus ir mokslininkus.

Nukelta į 8 psl.

Paliesiaus dvaras – edukacijos centras: ekskursijos, parodos, koncertai

Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė

Fontanas su kapibara (skulptūros autorius – Jari Mannisto).

Paliesiaus dvaro menė

Truputis istorijos; gamta pašnibždėjo vietovės pavadinimą. *Paliesius* – tai, kas esą prie miškelio. Taip gimė Paliesiaus vardas su jo centru – Paliesiaus dvaru Mielagėnų seniūnijoje, Ignalinos rajone. Šiandien čia įrengti sveikatingumo takai pasivaikščioti vasarą ar paslidinėti žiemą.

XVII a. čia šeimininkavo grafai Tyzenhauzai, XIX a. valdant Kublickams suklestėjo ūkis ir kultūra – šis kaimas net buvo tapęs svarbesnis už Mielagėnų miestelį. Čia gyveno ir kūrė žymus dailininkas Vincas Smakauskas, garsaus paveikslų „Steponas Batoras steigia Vilniaus universitetą“ autorius, jo darbai puošia ir Mielagėnų bažnyčią. 1838 m. jis sukūrė Šv. Petro ir Šv. Povilo stiuko skulptūras, o presbiterijoje – Kublickių biustus ir paminklinę lentą.

Šeimininkas. Medicinos profesorius (dirbo JT Pasaulio sveikatos organizacijoje) Julius Ptašekas Paliesiaus dvarą šalia Kančioginų upelio atkūrė iš naujo ant jo griuvėsių 2014 m. Nes visai atsitiktinai užklydęs čia pajuto vietovės energetiką, kurią skleidė šimtamečiai medžiai (klevai, uosiai, tuopos, liepos). Dvaro parke tabeauga botaninis gamtos paveldas – 25 metrų ažuolas. Tebuvo likusi vežimų ir karietų patogė, pasagos formos arklidžių sienos, o raudonplytis ponų namas – visiškai nušluotas nuo žemės paviršiaus (1831 m. dvaras buvęs sukilimo centru), teliko jo nuotrauka 1969 m. kino archyve. Paskutinis dva-

ro savininkas Romualdas Brezinskis su šeima ištremtas į Sibirą. 2015 m. dvare lankėsi Romualdo sūnus Rajmundas iš Krokuvos (dvarą paliko būdamas dešimties), teprisiminė buvusį malūną, daržus, gyvulius, sportinius žirgus...

Atkurti dvarą padėjo paveldėta inteligencija, garbės suvokimas. Juliaus prosenelis Lozorius Ptašekas (atvykęs iš Čekijos 1807 m. buvęs bukinistas: Kaune atidarė pirmąją knygyną, o Juliaus tėvas – patologijos mokslo pradininkas, kantrus, tolerantiškas žmogus be pykčio, atleidęs net jį iškaudinusius). Julijų ir jo brolių dvynių Marijų tėvai auklėjo iškiepydami garbės, pasiaukojimo ir dosnumo jausmus. Juliaus ir jo žmonos Vitalijos (anglų filologė) dukros Renata (gydytoja) ir Rasa (teisininkė) netrukė tėvo užmojams dėl Paliesiaus dvaro ir sėdaikčių kolekcionavimo aistros. Pasak savininko, inteligencija yra ne popieriniai vardai, o žmogaus laikysena, jo požiūris į žmogiškus dalykus.

Prikelti pastatus padėjo ir užsispyrimas: jaunystėje Julius yra pasiekęs orientavimosi sporto meistro vardą. Siekė autentikos. Statybos ir restauracijos darbams pasikvietė konsultuoti inžinierių restauratorių Petrą Kanevičių (18 metų paskyrė priekiant Bernardinų bažnyčią ir jos ansamblį), architektus Dainą ir Jamesą Fergusonus. Kiekvienas ak-

muo buvo prikeltas naujam gyvenimui preciziškai naudojant specialius kaltus, šepetėlius ir distiliuotą vandenį. Arklidžių sienos buvo nuvalytos rankomis per pusantros metų. Sienos pelkėtoje vietoje gelbėtos specialiu glaistu, drenavimu. Dvarą juosia akmeninė tvora, kurios rieduliai formuoti rankomis be rišamosios medžiagos specialaus glaisto taip, kad laikytųsi stabiliai. Tik čia gali pamatyti unikalias autentiškas lubas – iš virvių, nuvytų iš šiaudų.

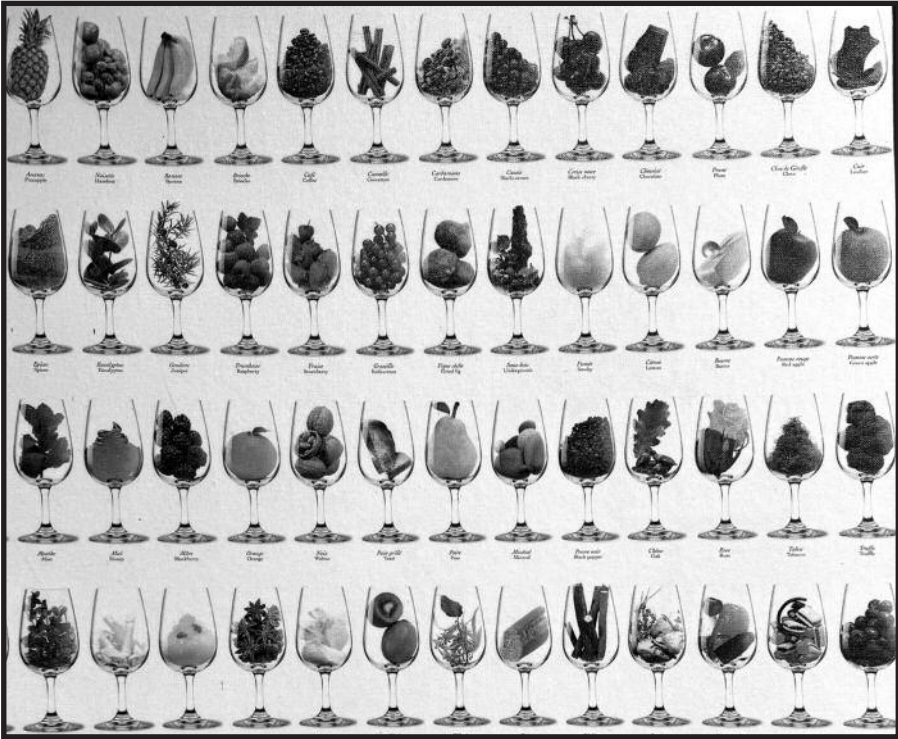
Baldus šeimininkas susivežė iš Vakarų Europos sėdaikčių turgaus, daugiausia – iš Švedijos antikvariatų (į komandiruotes specialiai važiuodavo autobusėliu), o juos atnaujino Lentvario restauratoriai.

Atkurtose arklidėse – koncertų salė „Pasaga“. Ji pritraukia pasaulinio garso atlikėjus, nes pasižymi ypatinga akustika. Be koncertų, salėje daromi muzikos įrašai, vyksta plenerai, parodos, konferencijos, privatūs renginiai. Puiki galimybė pabėgti nuo miesto šurmulio. Yra svečių kambariai (nuo vienviečio iki keturviečio) buvusio ekonomo name, akmeniniame ar mėlynajame, su vintažiniais baldais, lino patalais, židiniu, būtinai kiekviename kambaryje – po instrumentą. Yra nedidelė pirtelė su burbuliniu baseinu ir pageidaujamu masažu.

Nukelta į 8 psl.

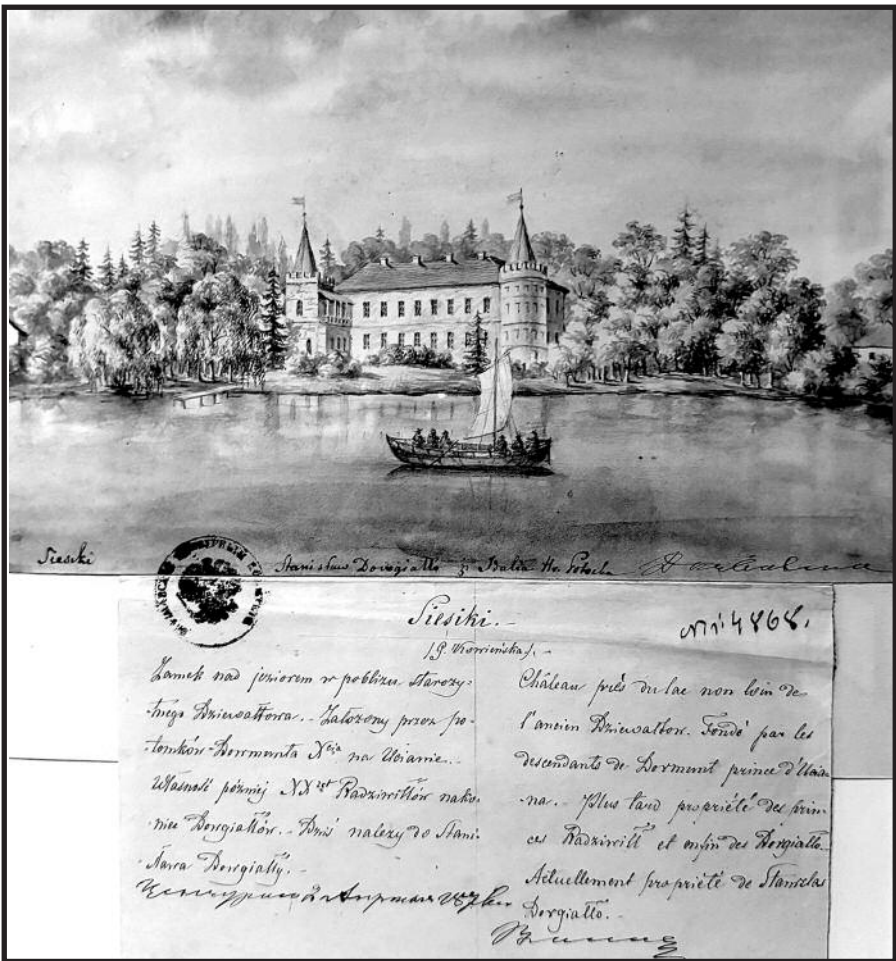

Paliesiaus dvaras

Paliesiaus dvaro vynu asortimentas.

„Senoji Lietuva Napoleono Ordos akvarelėse“

Siesikų pilis (dab.Ukmergės raj.) iš šiaurės – šiaurės vakarų pusės (1875–1876)

Atkelta iš 6 psl.

Priverstinis emigrantas. Napoleonas Orda gimė Varacevičiuose 1807 m. vasario 19 d. Kobryno pavieto maršalkos Mykolo Ordos ir Juozapinos Butrimavičiūtės (iš pasiturinčios kilmingos giminės) šeimoje. 1823 m. įstojo į Vilniaus universiteto Matematikos ir fizikos fakultetą, už dalyvavimą antirusiškoje *aušriečių* veikloje pašalinamas, tardomas ir kalintas, namų areštas gimtajame dvare.

1830 m. išitraukia į sukilimą prieš Rusijos imperijos carinę valdžią. 1832 m. konfiskuojamas dvaras (motinai Juozapinai leidžiama gyventi iki mirties). 1833 m. emigruoja į Paryžių, lanko Pjero Žiraro dailės studiją, kompozicijos meno mokosi pas Frédéric Chopin, išgarsėja kaip pianistas ir kompozitorius.

1840–1842 m. keliauja po Prancūziją, Vokietiją, Šveicariją, Austriją, Portugaliją, Ispaniją, Didžiąją Britaniją, Olandiją, Belgiją, Alžyrą ir lieja pirmąsias akvareles. 1843 m. veda prancūzė Irene Bugle, sūnų Vytautą pavadina lietuviu. 1847–1849 m. eina Paryžiaus Italų operos teatro direktoriaus pareigas.

Paskelbus amnestiją grįžta į gimtuosius Varacevičius, nuomojasi tėvų dvarą, 1860 m. sukuria gimtojo dvaro akvarelę. Dėl dalyvavimo 1830–1831 m. sukilime dvaro sodyba konfiskuojama su teise ją nuomotis. Apkaltinus dalyvavus pasipriešinimo judėjime (po 1863–1864 m.) kalinamas Kobryno kėlėjime (Brastos sr., dab. Baltarusija), atimama ir teisė nuomotis savo dvarą (per Pirmąjį pasaulinį karą apleista sodyba sunyko).

1880 m. N. Orda persikelia į Varšuvą, ten 1883 m. miršta, palaidotas Ivanavoje (dab. Lietuvos Brastos sr., Baltarusija), sovietmečiu kapinės sunaikintos.

Orda – kūrėjas visuomenininkas: publicistika, straipsniai, moksliniai veikalai, eilėraščiai ir poemos. Paryžiuje 1838 m. išeina pirmasis jo muzikos kompozicijos rinkinys, 1856 m. – išleidžiama lenkų kalbos grama-

tika, 1873 m. – veikalas „Muzikos gramatika“ ir pradedami publikuoti N. Ordos akvarelių darbai.

Orda parašė poemą *Adomui mirus*, kurią dedikavo Adomui Mickevičiui (yra išleista, išversta į lietuvių kalbą). Neįkainojamą akvarelių ir piešinių rinkinį, kurio dalį matome šioje parodoje, N. Orda sukūrė per paskutinius du savo gyvenimo dešimtmečius.

Parodą lydintys renginiai. Spalio 30 d. kultūros vakare „LDK istorinis kraštovaizdis Napoleono Ordos akvarelėse“ N. Ordos kūrinius fortepijonui atliks pianistas Dainius Kepežinskas. Bus ir kitų nemokamų renginių su registracija: gruodį ir vasarį dvi su N. Orda susijusios paskaitos, sausį – diskusija, o mokiniams, mokytojams, šeimoms – teminės mokamos užsiėmimų edukacijos, pvz., kaip atkurti ar užbaigti kūrinių detales ar atspėti pastatą laiko kaitoje, sukurti ypatingą knygos skirtuką ar katalogo viršelį.

Parodos rengėjai, talkininkai ir rėmėjai. Parodą parengė Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir Krokuvos nacionalinis muziejus, parodos eksponatų savininkas: Muzeum Narodowe w Krakowie. Parodos idėjos autoriai: prof. hab. dr. Andrzej Szczerski, dr. Vydas Dolinskas. Parodos koncepcijos ir ekspozicijos plano autoriai bei kuratoriai: Ignas Račickas, Marijus Uzorka, Urszula Kozakowska-Zauchka, dr. Kinga Migalska. Parodos moksliniai konsultantai: Dr. Toma Zarankaitė-Margienė, dr. Rasa Leonavičiūtė-Gecevičienė, dr. Vydas Dolinskas, Rita Lelekauskaitė-Karliienė, Gabija Tubelevičiūtė. Parodos vaizdai: Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, Institut Bibliothèque Polonaise de Paris, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Muzeum Narodowe w Krakowie, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai. Parodą globoja Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkas Juozas Olekas ir Lenkijos Respublikos Seimo Maršalka Szymon Hołownia.

Dailininko Pablo Picasso muziejai

Atkelta iš 4 psl.

Pasak šios žiuri, „šis projektas meistriškai subalansuoja restauraciją ir naujas intervencijas. Jis yra tinkamai kuklus, įaudžia muziejų į šio Viduržemio jūros mieste. Naujosios dalys paprastai ir elegantiškai įterptos į šešioliktojo amžiaus rūmų, lauko kiemų ir miesto gatvių aplinką“.

Pablo Picasso (1881 m. spalio 25 d. Malaga, Ispanija – 1973 m. balandžio 8 d. Mougins, Prancūzija) – ispanų tapytojas, vienas žymiausių XX a. menininkų, labiausiai žinomas kaip kubizmo kūrėjas. Jis sukūrė per 20 000 paveikslų, atspaudų, piešinių, skulptūrų, keramikos gaminių, teatro kostiumų. Keletas Picasso paveikslų vertinami kaip brangiausi pasaulyje. Nors gimė ir augo Ispanijoje, beveik visą brandų gyvenimą Picasso praleido ir dirbo daugiausia Paryžiuje ir Prancūzijos pietuose.

Pablo Picasso mirė 1973 m., palikdamas didžiulį meno kūrinių palikimą. Kadangi jis nepaliko testamentą, daug jo meno kūrinių po mirties atiteko Prancūzijos valstybei mokesčių forma. Palaidotas Chateau de Vauvenargues netoli Aix-en-Provence. Picasso darbai

dažnai kategorizuojami periodais. Nors dėl skirstymo kartais ginčijamasi, paprastai laikoma, kad buvo penki periodai: Mėlynasis (1901–1904), Rausvasis (1905–1907), Afrikos įkvėptas (1908–1909), Analitinis kubizmas (1909–1912) ir Sintetinis kubizmas (1912–1919).

Taip pat jis atliko užsakymą sukurti maketą didelei 15 metrų aukščio lauko skulptūrai Čikagoje. Dabar šis darbas žinomas kaip Čikagos Picasso. Niekas nežino, ką vaizduoja ši skulptūra. Tai gali būti paukštis, arklys, moteris arba visiškai abstrakti figūra. Ji buvo atidengta 1967 m. Picasso atsisakė priimti darbo užmokestį – 100 000 dolerių – ir paaukojo pinigus miesto žmonėms.

Jis tarptautiniu mastu šlovę užsitarnavo pokario metais su didelėmis parodomis Londone, Venecijoje, Paryžiuje, Tokijuje, Lyone, Romoje, Milane, San Paulo. Retrospektyva New Yorke Šiuolaikinio meno muziejuje 1957 m. sulaukė daug dėmesio; joje apsilankė daugiau kaip 100 000 lankytojų per pirmą mėnesį. Ši paroda įtvirtino Picasso vardą, o muziejai, privatus kolekcionieriai Amerikoje, Europoje, ir Japonijoje lenktyniavo, kad įsigytų jo darbus.

Paliesiaus dvaras

Atkelta iš 7 psl.

Pirmąjį rankų darbo fortepijoną šeimininkas pirko Berlyno „Steinway House“ kartu su pianistu sūnėnu Viktoru Paukšteliu. Šiandien tokių – keli. Yra vienas ypatingas – jį atvežė ir padovanojo pianistė Mūza Rubackytė.

Čia kvepia namine duona, firminėmis Paliesiaus bandelėmis (su kardamonu, cinamonu, šafranu). Yra nedidukė jų kratuvėlė, svetainė svečiams pavalgyti. Patiekalai – iš vietos ūkininkų pagamintų produktų. Galima patiems duonkepėje išsikepti duonos, yra ir kitokių edukacijų: išmokti velti vilną, pasigaminti lėlę, pasirinkti laukuose vaistažolių.

Dvaro vyno rūsys. Viena išpūdingiausių – skliautuota salė, į kurią patenki laiptais žemyn iš parduotuvėlės „Laukinės žąsys“ (su rankų darbo dizainerių kūrinių: drabužiais, juvelyriniai papuošalais, kt.). Kadaisė čia buvo dvaro ledainė ir laikomi produktai. Šiandien saugoma per 200 rūšių rinkinių Prancūzijos vynu, ir ne bet kur, o specialiose lentynose,

Virvelinės dvaro lubos

pagamintose Šveicarijoje iš lavos akmens, jose pabarstyta smėlio, kad palaikytų tinkamą drėgmę. Čia vyksta ir degustacijos popietės – su Elzaso, Bordo, Burgundijos, Luaros slėnio, Provanso gėrimais supažindina jų eksertas Juozas Kabašinskas.

Dvaro parke – lauko terasa ir fontanas su kapibara (skulptūros autorius – suomis Jari Mannisto).

Mūzos Rubackytės dvarui dovanotas fortepijonas